

PREPORUKE

Amnesti internešenel poziva vlade u Evropi da:

- Smesta zaustave prinudna iseljavanja i obezbede da se iseljavanja izvršavaju po međunarodnim i regionalnim standardima.
- Ozakone i primene jasnu zabranu protiv prinudnog iseljavanja. Usvoje nacionalne smernice o iseljavanjima koja bi trebalo da su zasnovana na Osnovnim principima i smernicama za iseljavanja i raseljavanja radi razvojnih projekata, a u skladu sa zakonom o međunarodnim ljudskim pravima.
- Preduzmu konkretne mere da obezbede minimum sigurnosti o zakupu za sve ljude koji trenutno nemaju takvu vrstu zaštite, uključujući i razvijanje plana za regulisanje ili poboljšanje naselja u konsultaciji sa ugroženim zajednicama. Takav plan bi trebalo da identifikuje mere za poboljšanje uslova života i smeštaja i da omogući ljudima pristup uslugama koje su neophodne za ljudska prava, kao što su čista voda, sanitarije, obrazovanje i zdravstvene usluge.
- Bilo koji alternativni smeštaj koji se nudi ljudima treba da je u skladu sa međunarodnim standardima.
- Opcije preseljenja treba da su u skladu sa međunarodnim standardima, da imaju za cilj smanjenje rasne segregacije kod smeštaja i da takođe uključuju pristup socijalnim stanovima i drugim socijalnim programima.

Amnesti internešenel poziva Evropsku Uniju (EU) da:

- Pozove države članice EU da zaustave prinudno iseljavanje.
- Uspostavi mere zaštite da se obezbedi da fondovi EU ne doprinose ili rezultiraju kršenjem ljudskih prava kao što su prinudna iseljavanja. Fondovi programa za smeštaj ne bi trebalo da podržavaju diskriminaciju ili segregaciju.
- Da promovišu i da se povinuju Osnovnim principima i smernicama za iseljavanja i raseljavanja radi razvojnih projekata, a u skladu sa zakonom o međunarodnim ljudskim pravima.

WWW.DEMANDDIGNITY.ORG

Amnesti internešenel je globalni pokret od 2,8 miliona pristalica, članova i aktivista u više od 150 zemalja i teritorija koji se zalažu da se stane na kraj teškom kršenju ljudskih prava.

Naša vizija je da svaka osoba uživa sva ljudska prava sadržana u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i drugim standardima međunarodnih ljudskih prava.

Mi delujemo nezavisno od bilo koje vlade, političke ideologije, ekonomskog interesa ili religije-većinom finansirani od strane sopstvenog članstva i javnih donacija.

april, 2010
Indeks: EUR 01/005/2010

Amnesty International
International Secretariat
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

www.amnesty.org

TVOM ((ZAHTEV ZA DOSTOJANSTVOM))) ZAHT

ZAUSTAVITE

PRINUDNO ISELJAVANJE ROMA U EVROPI

**PRAVO NA SMEŠTAJ
JE LJUDSKO PRAVO**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Prinudna iseljavanja su okrutna, ponižavajuća i krše međunarodno pravo. U Evropi se događaju suviše često i pogađaju one koji najmanje mogu da im se suprotstave. Romi su jedna od takvih ciljnih grupa; oni su siromašni, isključeni iz društva i prema njima je javnost neprijateljski raspoložena. Upravo zato su vlade u mogućnosti da ih prinudno iseljavaju i pokazuju malo obzira za njihova ljudska prava. Vreme je da se zaustavi ova nepravda.

Evropske vlade prinudno iseljavaju na hiljade ljudi iz njihovih domova. One ignorišu obaveze koje imaju prema međunarodnom pravu i krše ljudska prava.

Većina ljudi koji su prinudno iseljeni žive u siromaštvu ili na marginama društva. Prema njima se vrši diskriminacija a ponekad se prema njima odnose kao prema kriminalcima. Mnogi žive u strahu da će biti iseljeni iz svojih kuća.

Posledice su katastrofalne. Prinudno iseljavanje često dovodi do gubitka lične imovine, društvene mreže podrške, onemogućava pristup zapošljavanju i ostvarivanju prava na usluge kao što su obrazovanje i zdravstvo. Ljudi mogu da postanu beskućnici ili da se nađu u gorem položaju nego pre.

U Evropi je redovna pojava da se romske zajednice izdvajaju za prinudno iseljavanje. U nekoliko poslednjih godina Amnesty internešenel je, zajedno sa lokalnim nevladinim organizacijama, dokumentovao slučajeve prinudnog iseljavanja romskih zajednica u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji, Rumuniji i Srbiji.

Romi su jedna od najvećih etničkih manjinskih grupa u Evropi. Skoro 80% evropske romske populacije, oko 10 miliona ljudi, živi u zemljama članicama Evropske Unije (EU) i zemljama kandidatima za EU.

U celoj su regiji romskim zajednicama često uskraćena prava na odgovarajući smeštaj, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, vodu i sanitarije. Ovako široko rasprostranjena diskriminacija čini ih ciljnom grupom za prinudna iseljavanja. Diskriminacija na tržištu radne snage otežava im iznajmljivanje stanova. Budući da praktično nemaju pristup programima socijalnog stambenog zbrinjavanja, za njih ne postoji druga mogućnost već da nađu smeštaj gde god mogu – često u neformalnim naseljima. Bez sigurnosti zakupa, oni su podložni prinudnom iseljavanju i drugim kršenjima ljudskih prava.

U većini slučajeva prinudnog iseljavanja, vlasti ne čine ništa kako bi Romima obezbedile adekvatan alternativni smeštaj i mnogi nastavljaju da žive u privremenom i improvizovanom smeštaju godinama nakon što su iseljeni. Velika je verovatnoća da će mnogi biti iznova iseljavani. Sa još manje nade da će naći stalan posao i da će uspeti da izgrade postojanu mrežu podrške, postoji rizik da postanu još siromašniji i marginalizovaniji.

Romske zajednice širom regije pokušavaju da se izbore za svoja prava. Evropske vlade krše i nastavljaju da krše standarde ljudskih prava u regionu i svetu, uključujući Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Vreme je da se stane na put nepravdi.

ŠTA SU PRINUDNA ISELJAVANJA?

Prinudno iseljavanje je uklanjanje ljudi protiv njihove volje iz kuća i sa zemljišta gde žive bez zakonskih prava i drugih mera zaštite.

Iseljavanja ne bi smela da se sprovedu sve dok se ne istraže sve druge raspoložive alternative, dok se ne izvrši potpuna konsultacija sa ugroženim zajednicama i sve dok se ne uspostave odgovarajuće proceduralne mere zaštite. Pre svega, trebalo bi da postoji odgovarajući i razumni otkazni period za ugrožene ljude pre iseljenja i niko kao posledica iseljenja ne bi trebalo da postane beskućnik ili podložan drugim kršenjima ljudskih prava. Tamo gde ugroženi nisu u mogućnosti da se sami staraju o sebi, vlada mora da obezbedi adekvatan alternativni smeštaj, preseljenje ili pristup plodnoj zemlji.

Ne smatra se svako iseljenje izvršeno na silu prinudnim iseljenjem – ako se slede odgovarajuće mere zaštite, zakonskim iseljenjem koje uključuje upotrebu sile ne krši se zabrana prinudnog iseljenja.

gore: Romi koji su prinudno iseljeni iz svojih kuća 2004., sada žive u metalnim kontejnerima pored fabrike za preradu otpadnih voda, Miercurea/Czikszereda, Rumunija, 17. januar 2009.

korice: Romi na periferiji Miercurea Ciuc/Czikszereda, Rumunija, 18. januar 2009. © Amnesty International

BUGARSKA

Romska porodica je pronašla privremeni smeštaj nakon što im je kuća uništena, Gorno Ezerovo, Bugarska, 10. septembar 2009.

© Daniela Mihaylova/EOA

PORODICE NEMAJU KUDA DA IDU

Prema nevladinim organizacijama Inicijativa za jednake mogućnosti i Bugarski Helsinški komitet najmanje 200 Roma, uključujući decu i stare osobe, ostalo je bez krova nad glavom kada su ih lokalne vlasti prinudno iselile i uništile njihove kuće u naseljima Gorno Ezerovo i Meden Rudnik u gradu Burgas na Crnom moru, u septembru 2009.

I Gorno Ezerovo i Meden Rudnik su neformalna naselja koja postoje više od 50 godina. Bugarske vlasti su obezbedile javne infrastrukturne usluge kao što su voda, sanitarije i struja. Oko 84 romska domaćinstva dobila su prve sudske naloge o iseljenju 2007. godine a na osnovu zakonske uredbe prema kojoj se mogu srušiti zgrade sagrađene bez odgovarajućih dozvola. Vlasti nisu obavile punu konsultaciju sa članovima dve zajednice. Neki su se stanovnici žalili na sudske naloge o iseljenju ali bez uspeha. Prema bugarskom državnom zakonu ne postoji pravo na odštetu u ovakvim situacijama i ovim građanima nije ponuđena pravna pomoć od strane vlasti.

8. septembra 2009., vlasti su prinudno iselile 27 porodica u naselju Gorno Ezerovo i srušile su njihove kuće. Još 15 kuća je uništeno u naselju Gorno Ezerovo u nekoliko sledećih dana. U nekoliko slučajeva stanovnici su sami razmontirali kuće kako bi zadržali nešto građe. 24. septembra, vlasti su prinudno iselile 15 romskih domaćinstava u Meden Rudniku (Meden Rudnik) i uništile su njihove kuće. U oba slučaja, policija je nadgledala iseljenje. U naselju Gorno Ezerovo policajci su navodno udarali stanovnike i odveli ih na silu.

Vlasti nisu ponudile alternativan smeštaj nikome od onih koji su prinudno iseljeni ili onih kojima je priprećeno prinudnim iseljenjem i niko od stanovnika nije dobio pomoć ili nadoknadu. Mnogi od onih koji su iseljeni u septembru, uselili su se kod svojih rođaka u istom kraju. Mnogi su i dalje nezaštićeni od budućih iseljavanja, uznemiravanja ili drugih vrsta pretnji.

GRČKA

Prinudno iseljenje romskih stanovnika u Votanicosu, Grčka, 1. juni 2007.

© Greek Helsinki Monitor

PRIMORANI DA SE SELE OD MESTA DO MESTA

Prema lokalnoj nevladinoj organizaciji Grčki Helsinški monitor u junu 2007., više od 100 romskih porodica, koje žive u ulici Aghiou Polykarpou, u kraju koji se zove Votanicos blizu centra Atine, prinudno je iseljeno sa svoje zemlje gde su živeli 10 godina. Ovo nije poslednji put da su ove porodice iseljavane iz svojih kuća.

Budući da im vlasti nisu ponudile drugi smeštaj, porodice su se uselile u napuštenu fabriku, u Iera Odosu. Samo nekoliko dana kasnije policija ih je iselila. Vlasti ni ovog puta nisu pokušale da im obezbede drugi odgovarajući alternativni smeštaj.

Nekoliko meseci kasnije oni su prinudno iseljeni po treći put nakon što su se preselili na zemlju u vlasništvu privatne kompanije u Aegaleo, Atina. Ovog puta nalog o iseljenju je stigao od Suda za prekršaje u Atini. U januaru 2008. ponovo su se preselili na obližnju nenaseljenu parcelu. Porodice kažu da ih je policija ubrzo posetila i uznemiravala. Onda im je naređeno da se ponovo presele.

Porodice su prinudno iseljene četiri puta, ipak nijedanput nisu konsultovane niti im je ponuđen alternativan smeštaj. Šesnaest članova zajednice se žalilo Evropskom sudu za ljudska prava i traže pravdu.

Ovo je samo jedna priča jedne romske zajednice. Lokalne vlasti u Grčkoj su prinudno iselile veliki broj romskih porodica u prošloj dekadi i nastavljaju da ignorišu obaveze po međunarodnom pravu.

TREBA DA ZNATI

Imate pravo na zaštitu od prinudnog iseljavanja bilo da iznajmljujete, posedujete, stanujete ili ste uzeli pod zakup kuću ili zemljište na kojoj je izgrađena.

Vaša vlada – kao i mnoge druge vlade širom sveta – obavezala se da će štititi vaša prava na adekvatan smeštaj, vaše pravo na privatnost i druga ljudska prava. To znači da je vaša vlada pod obavezom da vas ne iseli prinudno iz vašeg doma.

Vaša vlada ne bi trebalo da vas iseli pre nego što ispuni određen niz akcija, uključujući:

- Da vam da prethodno adekvatno upozorenje, napismeno, o datumu iseljenja.
- Da vas obavesti o predloženom iseljenju i u koje će se svrhe zemljište ili kuća koristiti ako ste iseljeni.
- Da vam omogući da se žalite na nalog o iseljenju, uključujući informaciju o zakonskom leku i zakonskoj pomoći ako su vam potrebni da tražite nadoknadu od sudova.
- Da obezbedi da ne ostanete bez krova nad glavom ako ne možete da sebi obezbedite smeštaj.
- Da vas uključi u proces, od početka do kraja. Vaša vlada bi trebalo da vas uključi u otvoren proces konsultacija, da vam pruži sve relevantne informacije, uključujući opcije o preseljenju, i da vam pruži mogućnost da izložite svoj stav o predloženim opcijama i da predloži alternativne planove.
- Osigura da ako ste relocirani, da ste zaštićeni od prinudnog iseljavanja i da imate pristup uslugama i infrastrukturama kao što su voda, struja za kuvanje, grejanje, svetlo i sanitarije. Vaš smeštaj treba da je u okviru vaših mogućnosti, da vas štiti od vremenskih nepogoda i da ste fizički bezbedni. Lokacija bi trebalo da vam omogući da možete da dođete do vašeg radnog mesta, škole, zdravstvene ustanove i drugih usluga i ne bi trebalo da bude na ili u blizini izvora zagađenosti.
- Da vam ponudi nadoknadu za bilo kakav gubitak, kao na primer gubitak imovine ili robe.

Vi možete da budete iseljeni samo u krajnjem slučaju, kada su sve druge raspoložive alternative iscrpljene.

E SVOJA PRAVA!

Za vreme iseljavanja, trebalo bi:

- Da vam se da razumno vreme da iznesete svoje lične stvari i da uzmete građevinski ili drugi materijal iz vašeg doma, ako to želite.
- Da vam se pruži informacija o zakonskom leku i ako je moguće pravna pomoć, ukoliko vam je potrebna kako biste zatražili nadoknadu od sudova.
- Da ste upoznati da postoje uputstva o ponašanju policije i drugih službenih lica koja će obavljati iseljavanje kao i o načinu na koji se vrši iseljavanje. Na primer, iseljavanje ne bi trebalo da se sprovodi u lošim vremenskim uslovima, za vreme proslava ili verskih praznika, pre ili za vreme izbora ili neposredno pre školskih ispita.
- Da znate da vladini službenici moraju da budu prisutni za vreme iseljenja i da moraju da se identifikuju i da pokažu formalno ovlašćenje za iseljenje.
- Da ste upoznati da rušenje vašeg stambenog objekta ne bi trebalo da se desi pre nego što vam se obezbedi preseljenje u drugi adekvatan smeštaj.

Adekvatan alternativni smeštaj:

Država ima obavezu da obezbedi da niko ne postane beskućnik zbog toga što je iseljen. Ako niste u mogućnosti da obezbedite sebi ili da dobijete alternativan smeštaj za sebe i porodicu, vlasti moraju da vam obezbede adekvatan alternativni smeštaj bez obzira da li je muškarac ili žena glava porodice.

ITALIJA

Rumunski Romi u kampu Via Contocelle, Rim, septembar 2009.

© Amnesty International

BEZ KUĆE, BEZ PRAVA, BEZ MIŠLJENJA

Tokom prošle decenije, zajednice Roma i Sinta redovno su bile podvrgnute prinudnom iseljavanju od strane italijanskih vlasti. Međutim, od 2007. godine, iseljavanja su postala učestalija nego ranije.

Romska naselja u Italiji spadaju u tri kategorije. Neka naselja su „autorizovana” i održavaju ih lokalne vlasti; neka su „tolerisana” i primaju neku vrstu podrške od opštinskih vlasti; a neka – velika većina naselja – smatraju se „neregulisanim”. Stanovnici „neregulisanih” naselja žive u na brzinu sklepanim barakama i imaju ograničen pristup osnovnim potrebama kao što su voda za piće i sanitarije. Oni su takođe najmanje zaštićeni od prinudnog iseljavanja.

Kada dođe do prinudnog iseljavanja, ona se često izvršavaju bez dovoljno upozorenja i bez prethodne konsultacije sa zajednicama. Vlasti ne obaveštavaju stanovnike koje su alternative iseljenju i ne nude im adekvatan alternativni smeštaj. Mnogi su iseljeni pre nego što im je data prilika ili dovoljno vremena da se suprotstave iseljenju. Većina je prisiljena da nađe smeštaj u ilegalnim naseljima gde ponovo mogu da budu prinudno iseljeni.

Sada novi program preti da već ionako poraznu situaciju učini još gorom. U maju 2008., predsedničkim dekretom, kojim je proglašeno „Nomadsko vanredno stanje“, preneti su specijalna ovlašćenja na prefekte (stalne predstavnike nacionalnih vlada na određenoj teritoriji) u Lombardiji, Kampanji i Laciju a zatim Pijemontu i Venetu. „Nomadski plan” u Rimu, prvi je plan koji je zasnovan na ovim specijalnim ovlašćenjima. On utire put za prinudno iseljavanje na hiljade Roma iz svih vrsta naselja u glavnom gradu. Ovaj plan koji je nastao bez pravih konsultacija sa Romima i uz malo obzira za njihova prava predviđa preseljavanje romskih zajednica u nove ili proširene kampove koji se nalaze na periferiji grada. Ovi će kampovi nastaviti sa programom po kojem Romi žive u bednim uslovima i uslovima segregacije koji će poremetiti život zajednice. Veoma je zabrinjavajuće da, prema zvaničnim procenama, najmanje 1,200 ljudi od kojih su većina strani državljani, neće biti uključeni u proces preseljavanja. Prave će brojke verovatno biti daleko veće.

RUMUNIJA

Romi koji su iseljeni iz centra Miercurea Ciuc/ Czikszereda, Rumunija, 2004., sada žive pored fabrike otpadnih voda na periferiji grada, 18. januar 2009.

PROTERANI SA MESTA ZA PRERADU OTPADNIH VODA

U junu 2004., oko 100 Roma, uključujući porodice sa malom decom, prinudno je iseljeno od strane opštinskih vlasti iz zgrade u veoma lošem stanju u ulici Pictor Nagy Imre u centru grada Miercurea Ciuc u središnjoj Rumuniji. Neki su preseljeni na periferiju grada pored fabrike za preradu otpadnih voda. Više od pet godina, oko 75 Roma živelo je u osam metalnih kontejnera koje su im obezbedile vlasti, kao i u 14 kućeraka koje su sami sklepali u delu koji se smatra nepodesnim za stanovanje ljudi.

2001. godine, vlasti su saopštile stanovnicima zgrade u ulici Pictor Nagy Imre da moraju da se presele zbog svoje bezbednosti. Ali nije bilo prave konsultacije sa zajednicom, stanovnici nisu bili dovoljno obavesteni o situaciji i nije im data prilika da predlože alternativno rešenje. Stanovnici tvrde da su ih vlasti uveravale da su kontejneri privremeno rešenje i da će im biti obezbeđen pravi smeštaj u dogledno vreme.

Vlasti su dale privremene ugovore za metalne kontejnere samo porodicama koje su legalno živele u zgradi, u ulici Pictor Nagy Imre. Drugi su morali da naprave improvizovane kućerke i možda će opet biti iseljavani u budućnosti.

Kontejneri su pretrpani a sanitarije su neadekvatne. Kontejneri i kućerci ne pružaju adekvatnu zaštitu od vlage, kiše i vetra. Zimi temperatura u Mierurea Ciucu može da se spusti ispod -25 °C. Oni koji žive pored mesta za preradu otpadnih voda moraju da podnose neprijatan smrad ljudskog ekskrementa. Znak na ogradi upozorava na `opasnost od toksičnih materija`.

Posle više od pet godina, i posle nekoliko slučajeva na sudu, zajednice još nisu u stanju da realizuju svoje pravo na adekvatan smeštaj.

SRBIJA

Srpski policajac se sučava sa Romima dok buldožer uništava njihov trošni, kartonski kućerak u siromašnom naselju pod mostom, iznad reke Save u Beogradu, 31. avgust 2009.

© AP/PA Photo/Srdjan Ilic

NJIHOVA PRAVA SE IGNORIŠU

3. aprila 2009., srpske su vlasti prinudno iselile 250 Roma, uključujući malu decu, stare i nemoćne osobe, iz privremenog smeštaja na Novom Beogradu. Delovi naselja, poznatog kao blok 67, raščišćeni su za izgradnju novog puta pred Studentske igre, važan sportski događaj. Za mnoge od stanovnika koji su prvobitno raseljeni sa Kosova, ovo nije bio prvi put da su iseljeni iz svojih domova.

Vlasti su porodicama ponudile kontejnere u drugim delovima Beograda kao privremeni smeštaj, ali lokalno stanovništvo pokušalo je da zapali kontejnere kako bi sprečili Rome da se usele. Nije bilo daljih pokušaja da se porodicama ponudi adekvatan smeštaj; nakon što su proveli nekoliko noći bez krova nad glavom, njih 60 je prihvatilo alternativni smeštaj u barakama na Orlovom brdu gde nisu imali ni vode ni struje. Drugi su našli privremeni smeštaj na drugoj lokaciji u Beogradu. Većina Roma čiji su domovi uništeni, ostali su u bloku 67 pokušavajući da prežive u bilo kakvom smeštaju koji su uspeli da nađu.

Vlasti su oko romske zajednice podigle ogradu 17. juna, u vreme igara. Policija i privatne agencije za zaštitu koje su obezbeđivale ogradu proizvoljno su odlučivale da li ljudi mogu ili ne mogu da napuste to područje, sprečavajući stanovnike da odu na posao i ograničavajući njihovu slobodu kretanja.

Ovo i nekoliko drugih iseljenja dogodili su se u Beogradu uprkos činjenici da se srpska vlada, koja trenutno predsedava Decenijom uključivanja Roma, obavezala da će dati prednost obezbeđenju adekvatnog smeštaja romskim zajednicama.

„VOLEO BIH DA ŽIVIM NA BOLJEM MESTU, NA MESTU U KOJEM BI MOGLO DA ŽIVI BILO KOJE LJUDSKO BIĆE.”

Maria Dumitru (gore citirana) i Marius Alexandru su 28-godišnjaci romskog porekla koji imaju troje male dece. Otkako su stigli u Italiju 2004. godine pet puta su prinudno iseljavani iz kampova a da im nikada nije ponuđen bilo kakav alternativni smeštaj. Zadnji put se to dogodilo 11. novembra 2009. kada su prinudno iseljeni iz ilegalnog kampa blizu Via Centocelle u Rimu i preselili su se u bespravno naselje u blizini.

„Došli smo u Italiju pre šest godina da zaradimo nešto novca ali još nemamo ništa,” kaže Maria Dumitru. „Prvo smo otišli u kamp Ponticelli, u Napulju, ali posle nekog vremena policija nas je iselila. Rekli su mi da ako me ponovo vide u tom delu, oduzeće mi decu i staviti ih u sirotište.”

Slična su iskustva imali u Caivano (Napulj) i u kampu blizu Kristofera Kolumba (Cristoforo Colombo) (Rim). „Policija je uništila sve,” kaže Marius Alexandru. Početkom 2008. njegova porodica se smestila u kampu Via Centocelle, a u aprilu iste godine iseljeni su ali su se odmah vratili. „Sada ćemo spavati na ulici,” kaže on. „Šta drugo možemo?... Mi smo bili u sedam različitih kampova za pet godina. Teško je to, veoma je teško.”

Život nije bio lak za ovu romsku porodicu. „Moj muž skuplja staro gvožđe i bakar na đubrištu da bi to prodao i zaradio malo novca kako bismo mogli da kupimo hranu,” kaže Maria. „On takođe nalazi odeću na đubrištu jer nemamo novaca da je kupimo u prodavnici. Samo zahvaljujući njemu imamo šta da jedemo. Da nije njega, živeli bismo na ulici.”

gore: Maria Dumitru i njena deca, kamp Via Centocelle u Rimu,
14. januar 2010.